

اصول اخلاق پزشکی

اخلاق پزشکی مجموعه‌ای از اصول و قواعدی است که قانون و همچنین مذهب، پزشک را موظف و متعهد به رعایت آن می‌کند. این اصول از دیرباز مورد توجه بوده است. از جمله سوگندنامه بقراط که فارغ‌التحصیلان رشته پزشکی به آن وفادار بوده‌اند. در این سوگندنامه، پزشکان به خدا قسم یاد می‌کنند از تخصص خود برای درمان بیماران بهره‌گیرند، با هیچ بیماری ناعادلانه رفتار نکرده و از بیماران سوءاستفاده نکنند. این روزها شرایط طبابت به قدری تغییر کرده که اهمیت مسائل اخلاقی را بیش از پیش افزایش داده است. علوم پزشکی می‌تواند به حوزه‌هایی همچون ژنتیک، سلولهای بنیادی و... که پیش از این ممکن نبود، راه یابد؛ بنابر این باید اصولی باشد تا آنها را از خطا دور کند. در حقیقت اخلاق در خصوص عملکرد درست یا غلط، بایدها و نبایدهاست. اخلاق پزشکی نیز در مورد معنویات و صفات انسانی در ارتباط با بیماران است.

4 ستون اصلی پزشکی

از قدیم تاکنون، چهار اصل به عنوان اصول مهم و بنیادین اخلاق پزشکی در نظر گرفته شده است:

احترام به استقلال فردی بیمار

منظور از استقلال فردی همان اندیشیدن، تصمیم گرفتن و عمل کردن بر مبنای اراده خود بیمار است. بنابر این پزشکان با دسترسی به اطلاعات کامل و یاری اعضای خانواده باید به بیمار البته بزرگسال کمک کنند تا خودش تصمیم نهایی را بگیرد و سپس روند درمان را شروع کنند.

سود رسانی

این اصل همان رفتار درست با دیگران است. پزشک باید به بیمار توجه حرفه‌ای نشان دهد. در حقیقت قضاوت کادر پزشکی یا خواست بیمار، میزان توجه به بیمار را تعریف می‌کند. سودرسانی بیانگر توجه به درد بیمار و تخفیف آن است. پزشک موظف است رنج جسمی و ذهنی بیمار را تا آنجا که امکان دارد، کاهش داده و به بالا بردن سلامت جسمی اش کمک کرده و او را از خطر مرگ دور کند.

ضرر نرساندن

این اصل مشابه سودرسانی به بیمار در حین درمان است. در مراحل درمانی، درجاتی از خطر یا عوارض جانبی وجود دارد. از این رو این اصل به پزشکان یادآوری می‌کند تا شرایط و احتمال صدمه رساندن را سنجیده و بر مبنای آن تصمیم بگیرند. مثلاً ممکن است برخی رفتارها و گفته‌هایشان به بیمار آسیب برساند؛ مثل زدن برجسب داشتن اختلال دوقطبی به بیمار.

باید بررسی کنند آیا تشخیص شان کاملاً درست است یا خیر چراکه در غیر این صورت زندگی آن فرد به مخاطره می‌افتد. همچنین باید از درمان‌هایی که به کار می‌گیرند، مطمئن باشند و بدانند این درمان خوب است یا ممکن است بیش از منفعت رسانی، مضر باشد. در قرن‌های ۱۸ و ۱۹ جراحی‌ها بسیار مرگبار بود و زایمان‌هایی که در بیمارستان انجام می‌شد، بیش از خانه‌ها موجب مرگ و میر مادران می‌شد.

عدالت

در مسائل مربوط به توزیع منابع بهداشتی - درمانی کمیاب و تصمیم‌گیری در خصوص این که چه کسی چه درمانی را دریافت کند، باید عدالت و انصاف و برابری رعایت شود.

وظایف یک پزشک

قبل از هر چیز پزشک باید دانش و آگاهی خود را افزایش داده و از روش های مناسب درمان بیماران استفاده کند. هر زمان که برای سلامت بیمار لازم بود، در لحظه تصمیم بگیرد. این کار را باید با توجه به ایمنی فرد انجام دهد و بدون توجه لازم دست به کار نشود. در صورت لزوم و برای نتیجه گیری بهتر، باید با استادان یا همکاران دیگر مشورت کند و در این زمینه دچار کبر و غرور نشود.

ارتباط مناسب با بیمار

در طول درمان باید با بیمار مودبانه و محترمانه رفتار کند. به حرف ها و نگرانی های بیمار گوش دهد و در صورت نیاز، درباره نوع و روند درمان، توضیحات کافی به بیمار ارائه کند. باید به گونه ای رفتار کند که بیمار دچار تشویش و نگرانی نشود و بتواند در جهت بهبود خود با پزشک همکاری کند. پزشک حق ندارد از موقعیت حرفه ای اش سوءاستفاده و با بیمار یا نزدیکان وی ارتباط نامناسبی برقرار کند. همچنین نباید عقاید شخصی خود را برای صدمه زدن به احساسات بیمار و بی احترامی به او بیان کند.

احساس مسئولیت

اگر هنگام درمان اشتباهی پیش آمد باید احساس مسئولیت کرده و خطای خود را بپذیرد و پس از عذرخواهی، برای جبران آن بکوشد. پزشک باید به محدودیت های کاری خود آگاه باشد و برای درمانی که توانایی اش را ندارد، دست به کار نشود. برخی پزشکان برای بالا بردن آگاهی شان، متأسفانه بیماران خود را به موش آزمایشگاهی تبدیل کرده و درمان های گوناگونی روی آنها اعمال می کنند. این یکی از بدترین اتفاق هایی است که گاهی در جامعه پزشکی رخ می دهد.

رازداری و اعتماد

رازداری، پایه و اساس ارتباط میان بیمار و پزشک است. پزشک نباید اطلاعات شخصی بیمار را بدون اجازه او نزد فرد یا افرادی فاش کند. البته رازداری مطلق نیست. گاهی به دلیل بهداشت عمومی، پزشک مجبور می شود این اصل را زیر پا بگذارد. موضوع مهم دیگر این که یک پزشک وظیفه شناس و انساندوست به بیماران خود مانند منبع درآمد نگاه نمی کند. متأسفانه برخی پزشکان، بیماری فردی را بزرگ جلوه می دهند و او را بارها به مطب خود می کشانند. این کار اعتماد بیمار را سلب می کند و این بی اعتمادی، عواقب بدی برای جامعه دارد. در حقیقت نه تنها بیماران در مواقع لزوم به درمان خود نمی پردازند، بلکه پزشکان نیز جایگاه والای خود را از دست می دهند.

آگاه کردن بیمار و جلب رضایت او

بیمار وقتی برای معالجه به پزشک مراجعه می کند، امیدوار است پزشک او را کاملاً آگاه و انتخاب های مناسبی به او پیشنهاد کند. بیمار باید بداند بیماری اش چیست و چه عواقبی در انتظارش است و از روش های درمان و عوارض احتمالی آنها نیز آگاه باشد و آن گاه خود برای شروع درمان تصمیم نهایی را بگیرد. این مورد در حقیقت اصل اول اخلاق پزشکی را دربرمی گیرد. گاهی اوقات بیمار به دلیل ترسی که از بیماری دارد، نمی خواهد بداند بیماری اش چیست. در این صورت بازم پزشک معالج باید او را آگاه کند و روش های درمان را به او توضیح دهد. اگر بیمار بسیار ناتوان است و به درمان فوری نیاز دارد، باید با خانواده اش صحبت کرده و پس از آگاه کردن آنها بسرعت درمان را شروع کند. اما مواردی وجود دارد که پزشک ممکن است ترجیح دهد چیزی به بیمار نگوید، زیرا ممکن است بیمار با بی بردن به نوع و عوارض بیماری اش، دچار اضطراب شدید یا افسردگی شود؛ به طوری که علاقه ای به درمان از خود نشان ندهد. رضایت بیمار برای هر نوع درمانی، الزامی است. حتی اگر بیمار رضایت داد، اما به دلیلی پشیمان شد، حق دارد درمان را ادامه ندهد. پزشک می تواند با ارائه توضیحات، هنگامی که فرد در شرایط روحی و ذهنی مناسبی قرار دارد، رضایت بیمار را به دست آورد. اگر بیمار در شرایطی نبود که متوجه مطلبی شود، باید یکی از اعضای خانواده یا معتمد بیمار این وظیفه را به عهده گیرد.